

‘Ik ben alleen maar kwaai geworden’

door Jos Bloemkolk

Hans van Hartevelt, oud-directeur van de bibliotheek van het Tropeninstituut, schreef een roman over de teloorgang ervan. “Ik heb niet geschreven uit rancune.”

Hans van Hartevelt (1953), die al zes boeken op zijn naam had staan, heeft zijn belevenissen als directeur van de bibliotheek van het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) verwerkt in een sleutelroman, *De verkwanseling van een kroonjuweel*. Ter opfrissing van het geheugen: vorig jaar werd de subsidie voor het KIT stopgezet. Dit besluit van toenmalig staatssecretaris Knapen had onvoorstelbare gevolgen. De helft van het personeel van het Tropenmuseum werd boventallig verklaard en zowel het theater van het KIT als de bibliotheek werd opgeheven. Het beulswerk werd verricht door een weinig zachtzinnige interimmanager. Als hij onder de naam Dick Sergeant het boek binnenkomt, worden de verhoudingen tussen politiek, directie, commissarissen, managers en personeelsleden nog meer op scherp gezet. Resultaat: een meeslepend relaas over de teloorgang van de bibliotheek, het kroonjuweel uit de titel. Je zou denken dat zo’n roman de auteur de mogelijkheid geeft alles ‘van zich af te schrijven’. Maar dat is een misverstand. Van Hartevelt: “Je komt er niet van los. Ik ben alleen maar kwaai geworden. Als je het terugleest, is het vanaf dag één duidelijk dat de uitkomst vaststond. Al die businessplannen, al die begrotingen – altijd met spoed – al die papierschuiverij: het was allemaal voor niks. We zijn naïef geweest.”

Tussen alle geledingen van het instituut ontstonden wrijvingen. Men gaf elkaar de schuld. “Dat is een proces dat je overal kunt herkennen. Of het nou een orkest is of een theatergroep of een commercieel bedrijf – als er moet worden gesaneerd, krijg je onderlinge concurrentie.”

Gek genoeg had Van Hartevelt aanvankelijk niet het plan een boek te schrijven over het verdwijnen van zijn bibliotheek en alle, meestal mislukte initiatieven om de collectie te redden van de versnipperaar. “Tot het moment dat ik tijdens de ontruiming nog eens naar ons erfgoed ging kijken terwijl mannen met overalls en mondkapjes boeken en rapporten in dozen aan het pakken waren. Alle deuren van die altijd hermetisch afgesloten ruimte stonden open en uit een gettoblaster kwam keiharde muziek. Ik ben naar boven gevluht om dat gevoel van walging, die paniecreactie op te schrijven. Ik kon het niet aanzien dat die 250 jaar gekoesterde verzameling werd weggedaan. Dat was de aanzet tot dit boek.”

Saneerder Sergeant wordt neergezet als een uiterst botte man, die strepen zet door alle reddingsplannen, zeggend: “Dat gaat niet vliegen. Heb je dat voor de bril?” Toch heeft Van Hartevelt begrip voor zijn taak. “Er was geen geld meer en hij voerde een opdracht uit om met een deel door te kunnen starten. De werkelijkheid was nog botter en intimiderender dan in het boek. Dat wilde ik niet opschrijven, omdat het anders te ongeloofwaardig zou zijn geworden. Hij heeft zijn taak voortvarend uitgevoerd, maar de manier waarop, daarvoor heb ik geen begrip. Je kunt bikkelhard zijn en toch empathisch.”

Jeroen van Helferen, het alter ego van Hans van Hartevelt, is ook niet altijd even zachtzinnig in het boek. “Ik deed wat Sergeant deed, alleen in het klein. Ik was, om een doorstart te maken, bereid de helft van het personeel weg te sturen, maar wel op een nettere manier. Ik heb mijn rol zelfs nog wat onsympathieker gemaakt, omdat dat beter was voor de roman.”

Van Hartevelt heeft een tweeledig doel met zijn boek. “Ik heb het niet geschreven uit rancune. Eigenlijk was het een collectief falen, ook van mij, waarbij ik niet begrijp dat minister Ploumen geen poot heeft uitgestoken om de bibliotheek te redden en bedrijven die het Tropeninstituut ooit hebben

opgericht, zoals Shell, Unilever en ABN Amro, evenmin. Ik wil dat de mensen weten hoe zo'n proces verloopt. En ik wil een betere regelgeving. Er is een archiefwet, maar een wet die het ontmantelen van bibliotheken regelt, is er niet. ”

Een kwart van de boeken kon worden ondergebracht in Nederland, de rest werd als door een wonder gered. De reddende engel was de directeur van de bibliotheek van Alexandrië, Ismail Serageldin, de enige persoon die bij wijze van eerbetoon in de roman zijn eigen naam heeft behouden. Van Hartevelt is lyrisch over hem, maar is nog steeds niet ingegaan op diens uitnodiging om naar Egypte te komen. “Ik weet dat de deskundigheid daar hoog is, maar ik heb niet met eigen ogen gezien hoe de collectie daar is opgenomen. Ik weet ook niet of ik dat ooit ga doen. Leiden heeft het koloniale erfgoed overgenomen. Het is er in goede handen, maar toch doet het pijn.”

Hans van Hartevelt: *De verkwanseling van een kroonjuweel*

In de Knipscheer, 320 blz., €19,50.

Bron: *Het Parool, Kunst v& Media*, maandag 3 november 2014